

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 12/04-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 23. januára 2004 predbežne prerokoval sťažnosť maloletej M. F., zastúpenej Ing. arch. E. L. (ktorá má maloletú M. F. zverenú do pestúnskej starostlivosti), a Ing. arch. E. L., bytom K., ktorou namietali porušenie ich práv podľa čl. 16, čl. 19 a čl. 46 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 36 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a u maloletej M. F. aj podľa čl. 8, čl. 12, čl. 14, čl. 19, čl. 20 ods. 1 a čl. 23 Dohovoru o právach dieťaťa Detským domovom v Košiciach, Košická Nová Ves, Poľná 1, Košice, a Krajským súdom v Košiciach, a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosť maloletej M. F., zastúpenej Ing. arch. E. L., a Ing. E. L. v časti namietajúcej porušenie práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky **o d m i e t a** ako podanú oneskorene.

2. Sťažnosť maloletej M. F., zastúpenej Ing. arch. E. L., a Ing. arch. E. L. vo zvyšnej časti **o d m i e t a** pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. septembra 2003 doručená sťažnosť maloletej M. F. (ďalej len „sťažovateľka v 1. rade“), zastúpenej Ing. arch. E. L., ktorá má maloletú M. F. zverenú do pestúnskej starostlivosti, a Ing. arch. E. L., bytom K., (ďalej len „sťažovateľka v 2. rade“), ktorou namietali porušenie ich práv podľa čl. 16, čl. 19 a čl. 46 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a u sťažovateľky v 1. rade aj podľa čl. 8, čl. 12, čl. 14, čl. 19, čl. 20 ods. 1 a čl. 23 Dohovoru o právach dieťaťa Detským domovom v Košiciach, Košická Nová Ves, Poľná 1, Košice (ďalej len „detský domov“), a Krajským súdom v Košiciach (ďalej len „krajský súd“).

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľiek prerokoval na neverejnom zasadnutí a preskúmal ju zo všetkých hľadísk uvedených v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené alebo podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej

zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

V posudzovanej veci sťažovateľky namietali nezákonné odobratie maloletej sťažovateľky v 1. rade zo starostlivosti profesionálneho rodiča – sťažovateľky v 2. rade zamestnankyňami detského domova. Podľa tvrdenia sťažovateľiek k nezákonnému zásahu zo strany zamestnankyň detského domova došlo 31. marca 2003, keď sťažovateľku v 1. rade proti jej vôli odviekli z vyučovania na Základnej škole Polianska, Košice do Domova sociálnych služieb a detského diagnostického ústavu Košice – Vyšné Opátske.

Z jednotlivých príloh, ktoré boli doložené k sťažnosti, ústavný súd zistil, že sťažovateľka v 1. rade bola na základe zmluvy o zabezpečení detí počas pobytu v profesionálnej rodine č. 1/1999 z 1. júla 1999 odovzdaná do profesionálnej náhradnej rodiny. Dňa 30. júna 1999 uzavrel detský domov so sťažovateľkou v 2. rade pracovnú zmluvu podľa § 267 ods. 2 Zákonníka práce a § 71 Zákonníka práce, na základe ktorej sťažovateľka v 2. rade od 1. júla 1999 vykonávala funkciu profesionálneho náhradného rodiča. So sťažovateľkou v 2. rade detský domov okamžite zrušil pracovný pomer ku 31. marcu 2003, odobral deti z jej starostlivosti a odstúpil od zmluvy o zabezpečení detí počas pobytu v profesionálnej rodine č. 1/1999 v zmysle čl. VII tejto zmluvy s platnosťou k 31. marcu 2003. Sťažovateľka v 2. rade podala 31. marca 2003 Okresnému súdu Košice I žalobu o neplatnosť skončenia pracovného pomeru. Okresný súd Košice I o neplatnosti skončenia pracovného pomeru do dátumu podania sťažnosti ústavnému súdu nerozhodol.

Podľa čl. 142 ods. 1 ústavy súdy rozhodujú v občianskoprávných a trestnoprávných veciach; súdy preskúmavajú aj zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy a zákonnosť rozhodnutí, opatrení alebo iných zásahov orgánov verejnej moci, ak tak ustanoví zákon.

Podľa § 7 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku v občianskom súdnom konaní súdy prejednávajú a rozhodujú spory a iné právne veci, ktoré vyplývajú z občianskoprávných, pracovných, rodinných, z obchodných a hospodárskych vzťahov, pokiaľ ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú o nich iné orgány.

V danom prípade k odobratiu maloletej sťažovateľky v 1. rade zo starostlivosti sťažovateľky v 2. rade a odstúpeniu od zmluvy o zabezpečení detí počas pobytu v profesionálnej rodine č. 1/1999 došlo na základe okamžitého zrušenia pracovného pomeru so sťažovateľkou v 2. rade. Rozhodnutie o neplatnosti resp. platnosti skončenia pracovného pomeru, ako vyplýva z vyššie citovaného § 7 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, patrí do právomoci všeobecných súdov. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd zastáva názor, že rozhodovanie o namietanom porušení základných práv a slobôd detským domovom je závislé od rozhodnutia všeobecného súdu o neplatnosti skončenia pracovného pomeru, a preto nie je daná právomoc ústavného súdu na konanie a rozhodovanie o tejto časti sťažnosti.

Ústavný súd okrem toho konštatuje, že výkon úlohy profesionálneho rodiča nesúvisí iba s pracovnoprávnym vzťahom, pretože s výkonom tejto úlohy sú späté aj osobné väzby a vôbec súkromný život dieťaťa a profesionálneho rodiča. Okresný súd Košice II (ďalej len „okresný súd“) uznesením č. k. 23 P 96/2003-20 dočasne upravil vzťahy medzi sťažovateľkou v 2. rade, jej manželom a sťažovateľkou v 1. rade na základe návrhu sťažovateľky v 2. rade a jej manžela Ing. V. L. podaného 21. apríla 2003. Týmto návrhom sa domáhajú, aby súd zveril sťažovateľku v 1. rade do ich pestúnskej starostlivosti. Ústavný súd zistil, že uznesenie, ktorým okresný súd rozhodol o predbežnom opatrení a dočasne zveril sťažovateľku v 1. rade do pestúnskej starostlivosti sťažovateľke v 2. rade a jej manželovi, nadobudlo právoplatnosť 4. júna 2003.

Podľa ustanovenia čl. 8 ods. 1 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

Podľa ustanovenia čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Ak v danom prípade došlo k zásahu, resp. porušeniu práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života sťažovateľiek podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru a čl. 19 ods. 2 ústavy, potom dňom nadobudnutia právoplatnosti uznesenia o predbežnom opatrení tento

zásah, resp. porušenie práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru a čl. 19 ods. 2 ústavy bolo ukončené.

Podľa ustanovenia § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažnosť možno podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Sťažnosť bola ústavnému súdu doručená 18. septembra 2003 a k ukončeniu možného zásahu, resp. porušenia práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru a čl. 19 ods. 2 ústavy došlo 4. júna 2003, teda po uplynutí dvojmesačnej lehoty, v ktorej boli sťažovateľky oprávnené na podanie sťažnosti. Preto ústavný súd v tejto časti sťažnosť odmieta ako podanú oneskorene.

Okrem toho ústavný súd uvádza, že o tom, či skutočne došlo k zásahu, resp. porušeniu práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života sťažovateľiek podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru a čl. 19 ods. 2 ústavy, by mali rozhodnúť všeobecné súdy, a to v konaní o neplatnosť pracovného pomeru a o zverení sťažovateľky v 1. rade do pestúnskej starostlivosti.

Sťažovateľky namietajú aj porušenie práva na súdnu a inú právnu ochranu upravené v čl. 46 ods. 2 ústavy a čl. 36 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd rozsudkom krajského súdu sp. zn. 4 S 10/03 z 2. júla 2003. Týmto rozsudkom krajský súd návrh, ktorým sa navrhovateľky (v konaní pred ústavným súdom sťažovateľky) domáhali ochrany pred nezákonným zásahom orgánu verejnej správy, ku ktorému malo dôjsť zo strany detského domova 31. marca 2003 tak, že zamestnankyne detského domova odvliekli sťažovateľku v 1. rade z vyučovania na Základnej škole Polianska a umiestnili ju bezdôvodne v Domove sociálnych služieb a detskom diagnostickom ústave Košice – Vyšné Opátske, zamietol. Krajský súd v konaní zistil, že návrh navrhovateľiek nie je prípustný. Krajský súd svoje rozhodnutie zdôvodnil tým, že v zmysle ustanovenia § 18 ods. 1 a ods. 2 písm. d) a ustanovenia § 26 ods. 5 písm. a) zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov detský domov v danej veci nemá postavenie orgánu verejnej správy, ale je zariadením sociálnych služieb, ktoré poskytovalo sťažovateľke v 1. rade starostlivosť v profesionálnej náhradnej rodine. Odobratie sťažovateľky v 1. rade zo starostlivosti

sťažovateľky v 2. rade v dôsledku zrušenia pracovnoprávneho vzťahu nemožno kvalifikovať ako nezákonný zásah orgánu verejnej správy.

Z vyššie uvedeného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ústavný súd nie je oprávnený konať o sťažnosti, ktorou fyzická osoba namieta porušenie svojich základných práv a slobôd, ak o ochrane týchto práv a slobôd je oprávnený rozhodovať všeobecný súd.

Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov tejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne (obdobne napr. I. ÚS 24/00 a I. ÚS 15/01).

Právnym titulom, na základe ktorého mala sťažovateľka v 2. rade do 31. marca 2003 v starostlivosti sťažovateľku v 1. rade, bola pracovná zmluva a zmluva o zabezpečení detí počas pobytu v profesionálnej rodine č. 1/1999, a nie rozhodnutie súdu alebo správneho orgánu. Detský domov teda v danom prípade a vzťahu nevystupoval ako orgán verejnej moci alebo ako zamestnávateľ v pracovnom vzťahu podľa Zákonníka práce, ale ako subjekt súkromného práva uzatvárajúci zmluvu o zabezpečení detí počas pobytu v profesionálnej rodine č. 1/1999. Preto ústavný súd nepokladá za potrebné skúmať celkový charakter detského domova a riešiť otázku, či je alebo nie je orgánom verejnej správy, ktorú navyše už primerane riešil krajský súd. Napadnuté rozhodnutie krajského súdu teda nemožno považovať za arbitrárne a odopierajúce sťažovateľkám prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. V danom prípade detský domov nevystupoval ako orgán verejnej správy, a preto sa proti jeho konaniu nemožno brániť v rámci správneho súdnictva.

Okamžité zrušenie pracovného pomeru znamenalo v okolnostiach prípadu aj zánik právneho titulu pre zverenie sťažovateľky v 1. rade do starostlivosti sťažovateľky v 2. rade, a preto jej dieťa muselo byť odňaté. Správnosť a zákonnosť okamžitého zrušenia pracovného pomeru skúma všeobecný súd, čo podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vylučuje

právomoc ústavného súdu. V okolnostiach prípadu je povinnosťou všeobecného súdu zohľadniť pri rozhodovaní uvedeného pracovnoprávneho sporu aj práva sťažovateliek súvisiace s ich súkromným životom, a to či bolo okamžité zrušenie pracovného pomeru a následné nevyhnutné odňatie sťažovateľky v 1. rade sťažovateľke v 2. rade v záujme sťažovateľky v 1. rade. Táto povinnosť vyplýva z čl. 19 ods. 2 ústavy, ako aj z čl. 8 ods. 1 dohovoru a čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa.

Rozhodnutie všeobecného súdu by malo v sebe implicitne obsahovať aj rozhodnutie o tom, či boli porušené označené práva sťažovateliek.

K odstúpeniu od zmluvy o zabezpečení detí počas pobytu v profesionálnej rodine č. 1/1999 zo strany detského domova došlo na základe okamžitého zrušenia pracovného pomeru a odobratia detí zo starostlivosti sťažovateľky v 2. rade v zmysle čl. VII tejto zmluvy.

Preto ústavný súd po predbežnom prerokovaní sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. V dôsledku odmietnutia sťažnosti ako celku sa ústavný súd už nezaoberal ďalšími nárokmi na ochranu ústavnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. januára 2004